

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างผลประโยชน์ต่อชุมชน ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมถึงพัฒนาการของรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของชุมชน วิเคราะห์ถึงผลกระทบกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของชุมชน ศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเพื่อสรุปแนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านม้งคอยปุย ให้นำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิธีวิจัย 2 ลักษณะ คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แต่จะมุ่งเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

- 3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- 3.2 ประชาชนและผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 3.3 เครื่องมือและวิธีการในการศึกษา
- 3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การตรวจสอบข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกัน 2 ส่วนสำคัญ คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของชุมชนบ้านม้งคอยปุย หมู่ที่ 11 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมถึงพัฒนาการของรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของชุมชน วิเคราะห์ถึงผลกระทบกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของ

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมาจากชุมชนศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อนำไปประกอบการสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของบ้านมั่งคองปุย สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยคือ กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้าน องค์กร และกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษากาคนาม (Field Research) มีการใช้การประชุมกลุ่ม แคนนำต่างๆของหมู่บ้าน แล้วใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจดบันทึกข้อมูล สรุปความคิดในการประชุม โดยใช้กระดาษรูป ทำเป็นแผนผังสรุปในการประชุม ใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป อีกทั้งอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชนเพื่อนำไปประกอบผลการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) คือ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสาร เอกสารประกอบการประชุมเสวนา รวมทั้งบริการสืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยชุมชน แนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวคิดศักยภาพชุมชนในการจัดการทรัพยากร แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม อีกทั้งค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน จากเอกสารของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ แผนพัฒนาหมู่บ้านคองปุย แผนพัฒนาเกษตรบนที่สูงบ้านมั่งคองปุย ของโครงการหลวง ข้อมูลลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม แผนที่ตั้งชุมชน ของสถาบันวิจัยคองปุย (เป็นเบื้องต้นในการศึกษาส่วนของการพัฒนาโจทย์วิจัย)

3.2 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ กลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้าน องค์กร และกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. **กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ** กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในที่นี้หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำสูงสุด และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการต่างๆ ร่วมเป็นกรรมการทำงานร่วมกัน

2. **กลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ** กลุ่มผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการในที่นี้หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการในชุมชน แต่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาท และมีความสำคัญต่อระบบการขับเคลื่อนทางสังคมของชุมชน อย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลและกลุ่มบุคคลต่อไปนี้

- ผู้ประกอบพิธีกรรมตามประเพณี/ความเชื่อคือ คนที่มีบทบาทในการทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณีภายในชุมชนเช่นผู้ประกอบพิธีกรรมการแต่งงาน งานศพหรือขึ้นบ้านใหม่ และผู้ที่มีบทบาทและเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ ความเชื่อและจิตวิญญาณของสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งคนภายนอกรู้จักกันในนามของ “หมอผี”

- ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน คือ กลุ่มคนหรือบุคคลที่เป็นที่เคารพของสมาชิกทุกคนในชุมชน โดยทั่วไปคนกลุ่มนี้จะมีบทบาทในการว่าความและตัดสินข้อพิพาทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทางศีลธรรม และจริยธรรมของสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งทุกคนในชุมชนต่างก็ให้การยอมรับและเคารพ รวมทั้งมีบทบาทในประเพณี สำคัญของหมู่บ้านอีกด้วย

- แกนนำของกลุ่มการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ วัฒนธรรม การเกษตรคือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาการรวมกลุ่ม ของทั้ง 3 กลุ่มคือ กลุ่มการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ วัฒนธรรม การเกษตร ตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่ม รวมถึงการร่วมสร้างรูปแบบกิจกรรมพัฒนาต่างๆที่ผ่านมา

3. **กลุ่มชาวบ้าน** คือ ชาวบ้านในชุมชน บ้านมั่งคองปุย หมู่ที่ 11 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ โดยจะแยกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน
- ผู้นำกลุ่มเยาวชน
- ผู้นำกลุ่มผู้ค้าขาย

4. **องค์กรและกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้อง** ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มบุคคลภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านมั่งคองปุย ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- โครงการหลวง
- สถาบันวิจัยคองปุย
- กรมอุทยานแห่งชาติ คองปุย-ปุย

- กลุ่มช่างภาพ
- กลุ่มรถโดยสารพาเที่ยว (กลุ่มรถแดง)
- กลุ่มนักท่องเที่ยว

3.3 เครื่องมือและวิธีการในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สร้างขอบเขตเครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลบริบท ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้านองค์กรและกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่กันไป ในขณะที่ทำการศึกษา แล้วใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอน คือการสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก ซึ่งเป็นกระบวนการสังเกตปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมบางอย่างไปพร้อมกับการสัมภาษณ์ ดังนี้

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือผู้วิจัยเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชน โดยเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม และทำกิจกรรมร่วมกันเหมือนกับเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในชุมชนอย่างสมบูรณ์ เพื่อสังเกตรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน เพื่อศึกษาถึงข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) คือ ผู้วิจัยเข้าไปร่วมในกิจกรรมบางส่วน แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ โดยทำกิจกรรมเพียงเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความสนิทคุ้นเคยกับชุมชน และสังเกตการณ์เพื่อเก็บประเด็นในการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่อาจเข้าใจได้จากการสังเกต เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและผู้ถูกสัมภาษณ์โดยปล่อยให้บรรยากาศของการพูดคุยเป็นไปตามโอกาสที่อำนวยให้ได้อย่างเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตรองไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับของข้อคำถาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างลักษณะคำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้น โดยยึดกรอบแนวคิดในการวิจัย และได้การกำหนดหัวข้ออย่างกว้างๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ ให้เกิดการยืดหยุ่น

ตามสถานการณ์ที่ปรากฏโดยแนวคำถามที่ได้สร้างขึ้นนี้ ได้นำไปสู่ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในบางขณะผู้วิจัยก็ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ในการแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเฉพาะเรื่องของบุคคล เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่มองเห็นสภาพหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน เช่น บริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พัฒนาการรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งวิกฤตที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมถึง เสนอและตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาแบบเจาะประเด็น เกี่ยวกับบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ผลกระทบที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา สะท้อนผ่านพัฒนาการของรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา วิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อชุมชน ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเพื่อสรุปแนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านมั่งคองปุ๋ย ให้นำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยเชิญผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งมาจากตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชาวบ้านองค์กรและกลุ่มภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันอภิปรายกลุ่มย่อยประมาณ 10-15 คน (แล้วแต่ครั้งในการสนทนาแต่ละประเด็น) ในการสนทนาถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสนทนาคอยจุดประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด และมุมมองของแต่ละบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ทำแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามตามประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา โดยกำหนดรูปแบบส่วนประกอบหลักของเครื่องมือ คือ วัน เวลา สถานที่ บุคคล

กิจกรรม และสถานการณ์สำคัญที่ปรากฏในช่วงเก็บข้อมูลว่า บุคคลใด ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และทำไม ซึ่งเป็นการจดบันทึกแบบย่อๆ ก่อน แล้วนำมาเรียบเรียงอีกครั้งในภายหลัง ให้มีข้อความขยายอธิบายมากขึ้น เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่ การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างทำการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลครบถ้วน และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลในภายหลัง เนื่องจากมีผู้ร่วมสนทนาหลายคน บางครั้งจึงฟังรายละเอียดไม่ชัดเจนหรือสับสนว่าใครเป็นคนพูด นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือในการบันทึกภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กิจกรรมความเคลื่อนไหวภายในชุมชน งานพิธีกรรมต่างๆ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น เพื่อนำภาพไปใช้ประกอบการเขียนข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย

6. แบบสอบถาม (Question naires) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือนี้ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านม้งคอยปุย และร่วมออกแบบสอบถามกับทางชุมชน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตอบสนองต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พร้อมกันไปด้วย เพื่อนำไปวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และประกอบการหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างผลประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนต่อไป

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการศึกษาปรากฏการณ์สังคม จากสภาพแวดล้อมตามความจริงในทุกมิติ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น เป็นการแสวงหาความรู้ โดยเน้นความสำคัญของข้อมูลด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือการให้นิยามสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการกำหนดค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยเริ่มเข้าไปในพื้นที่เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่เป็นระยะ ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

ระยะที่ 2 ศึกษาถึงผลกระทบที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา โดยสะท้อนผ่านพัฒนาการรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ศึกษาทบทวนถึงผลกระทบที่มีต่อชุมชน ความคิดเห็น และพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ระยะที่ 3 ศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ระยะที่ 4 ร่วมกันสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านมั่งคองปุย

ระยะที่ 5 ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และสรุปผล

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจาก การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกภาคสนาม ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณตรวจสอบจากเครื่องมือแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่แท้จริงมีความเชื่อถือได้และครอบคลุมประเด็นที่ทำการศึกษาก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ต่อไป ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ตามแนวทางของ Denzin 1970 (อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช, 2539) โดยจะทำการตรวจสอบข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นการตรวจสอบพื้นที่ในภาคสนาม โดยนำผลข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบหรือหาความสอดคล้องสัมพันธ์กันด้วยวิธีการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลโดยดูว่าข้อมูลต่างเวลา สถานที่ และบุคคลจะเหมือนกันหรือไม่ เพื่อเป็นการให้ความมั่นใจกับข้อมูลที่ได้มา ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชน สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องและจากเอกสาร ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้อย่างสม่ำเสมอในระหว่างที่ทำการเก็บข้อมูล

2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบความถูกต้องตามประเด็น และทำการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือให้มีความชัดเจนมากขึ้น แล้วนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดสอบเบื้องต้น กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา และนำไปปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาต่อไป

3.6 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกแจกแจงลักษณะ การจัดกลุ่มข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำผลจากการสอบถามโดยใช้วิธีการจากประเด็นการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการวิเคราะห์ร่วมกับการสรุปผลจากแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการไปพร้อมๆ กับการจัดการเก็บข้อมูล โดยอาศัยการบันทึกในสมุดจดบันทึกและการจัดพิมพ์ผลการวิเคราะห์ในคอมพิวเตอร์ หลังจากที่เก็บข้อมูลแล้ว โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นแนวทางในการสร้างข้อสรุปผลการศึกษาแบบอุปนัย และใช้การตีความซึ่งเป็นการพยายามดึงเอาข้อมูลที่มีอยู่เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วบรรยายเหตุการณ์ไปตามสภาพที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับพฤติกรรมของคนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ (ชยันต์ วรรณะภูมิ, 2536) คือผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบข้อมูลมาแล้ว นำมาจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นประเด็นต่างๆ แล้วนำมาหาความหมาย การจัดระบบหาความเชื่อมโยง และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

การจำแนกและจัดระบบ (Typology and Taxonomy)

1) การจำแนกปรากฏการณ์ เป็นการจำแนกและการจัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงเพื่อให้เข้าใจความหลากหลายของปรากฏการณ์ ภายใต้บริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้มโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการศึกษา

2) การจัดระบบข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ คือ การจัดระบบข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจความหลากหลายของปรากฏการณ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันในรูปของข้อความ (Statement) และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามหัวข้อที่ศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงโดยจำแนกข้อมูลออกเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ โดยการแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำมาตีความหมายของปรากฏการณ์ และชี้ให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์เชิงหน้าที่

(Functional) เป็นการเสนอภาพของชุมชน ให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกัน เช่น บริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสภาพเดิมของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พัฒนาการรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งวิกฤตที่มาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ศักยภาพของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมถึง เสนอและตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมถึง เสนอและตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้นำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน โดยเน้น โครงสร้างและหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน

การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์จากบทสรุปของการศึกษาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม และเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insight) จากการเห็นในภาพรวม (Naturalistic Research) โดยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ที่ส่งผลหรือก่อให้เกิดขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้บริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องในประเด็นศักยภาพด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพการจัดการของชุมชน

2. การแปลผลข้อมูลเชิงปริมาณ

สำหรับวิธีการทางสถิติวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คือ จะใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ การกระจายแบบร้อยละ และค่าเฉลี่ยในรูปแบบการบรรยายเป็นองค์รวมแต่ละประเด็น

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคล และแบบแผนการท่องเที่ยว ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ และการกระจายแบบร้อยละ
- 2) ข้อมูลความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวบ้านมั่งคองปุย จากการแปลผลระดับความพึงพอใจของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \text{Range} / K \\ &= (X_{\max} - X_{\min}) / K \end{aligned}$$

เมื่อ Range = พิสัย
 $X_{\max}$ = คะแนนสูงสุด
 $X_{\min}$ = คะแนนต่ำสุด
 K = จำนวนชั้น

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนด คะแนนสูงสุด = 5 คะแนน
 คะแนนต่ำสุด = 1 คะแนน
 จำนวนชั้น = 5 ชั้น

$$\begin{aligned} \text{คะแนนสูตรในอันตรภาคชั้น} &= (5 - 1) / 5 \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดระดับความพึงพอใจ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของ (กัลยา วนิชบัญชา, 2540) ดังนี้

ตาราง 1 แสดงช่วงคะแนนเฉลี่ยและการแปลความหมายข้อมูล

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
	ระดับความพึงพอใจ
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

3) ข้อมูลการมาเที่ยวและความคิดเห็น โดยรวมในด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของคอยปุยในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำมาสรุปอภิปรายผลเชิงพรรณนา